

І.Г. Коваленко

Черкаський державний технологічний університет, Україна

ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ПАРТІЇ ЗЕЛЕНИХ В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ

У статті є спроба проаналізувати історичний розвиток Партії зелених в незалежній Україні, її активну участь у виборах до Верховної Ради та на президентських виборах, вплив Партії зелених України на формування екологічної свідомості українців, заклики «зелених» до існуючого уряду щодо захисту навколишнього середовища й прав людини.

Як історично склалося в Україні, саме Партія зелених бере свій початок із середини 80-х років як неформальна організація (асоціація) під назвою «Зелений світ». Асоціація «Зелений світ» пройшла багато перепон від організації до утворення політичної Партії зелених, яка існує та функціонує в незалежній Україні і понині.

На початку 90-х років створити політичну партію було дуже важким кроком. Але «зелені» зуміли зробити такий крок. 30 вересня 1990 року була створена Партія зелених, а зареєстрована як політична партія 24 травня 1991 року Міністерством юстиції [1].

Вже наприкінці квітня 1990 року був ухвалений маніфест Партії зелених, у якому Партія заявляє про прагнення здобуття державної незалежності України. В маніфесті «зелені» підкреслюють, що їх мета – не поділ України на клаптики, не розбрат тих, хто живе на нашій землі, а об'єднання всіх громадян України і тих, хто живе поза її межами, навколо зеленого прапора нашої партії, навколо ідеї виживання людства, виживання народу, екологічного порятунку нашого майбутнього. Партія зелених України – для тих, хто хоче відвести від себе і своїх дітей зловісну тінь Чорнобиля, тінь хімічної та радіоактивної смерті, хто хоче бачити Україну зеленою, квітучою, повноводною, вічно суцєю суверенною європейською державою – спільним домом вільних і щасливих людей [2, с. 12].

Перетворившись на потужну політичну силу і заручившись підтримкою багатьох людей, Партія зелених України бере участь у виборах до парламенту в 1994 році. Але «зелені» зазнають поразки. Від ПЗУ не пройшов ні один кандидат. Це обумовлювалось тим, що «зелені», надто акцентуючи увагу на проблемі Чорнобиля, не помітили, що таку саму акцентуацію почали робити ледве не всі партії України, і ПЗУ, маючи на початку тільки цю «зелену» відмінність від інших партій, розчинилася серед них [3, с. 45].

У 1996 – 1997 роках популярність «зелених» зростала, вони були однією з небагатьох політичних партій в Україні, які мали друковане видання «Зелений світ» та ділову газету «Сіті». Ці видання порушували традиційно «зелені» питання, висвітлювали діяльність партії [4, с. 117].

«Зелені» більш розширили свою програму, звернули увагу на ті моменти, які турбували суспільство. Програма, яку вони представили на виборах у 1998 році, торкалася усіх сфер життя. Це видно з основних програмних моментів: Партія зелених виступає за формування в Україні відкритого громадянського суспільства, де політичні і правові інститути слугують інтересам людини. «Зелені» – за реальний громадянський контроль над владою. Партія зелених України – за відкрите суспільство, правову державу, реальний громадянський контроль над владою. Держава для людини, а не людина для держави.

«Зелені» – за всебічний захист екологічних прав людини. «Зелені» виступають за реальну рівність можливостей для чоловіків і жінок, за належне забезпечення прав дітей і ще ненароджених [5, с. 155].

Економічна політика ПЗУ базується на соціально-екологічних принципах. Це означає, що ПЗУ виступає за розвиток регульованих державою ринкових відносин, орієнтуючись на постійне підтримання балансу між техногенним навантаженням на довкілля і здатністю середовища до самовідновлення, за захист дрібних і середніх власників, за узгодження інтересів різних суспільних верств, за подолання соціальних диспропорцій без руйнування демократичних інститутів, за впровадження керівного принципу господарювання: «Лише екологічно безпечне є економічно вигідним». Екологічна безпека має бути віднесена до найсуттєвіших критеріїв оцінки рівня розвитку.

«Зелені» виступають проти застосування сили у міжнародних відносинах, проти силових методів розв'язання регіональних конфліктів, проти порушень усталених норм міжнародного права. «Зелені» – за збереження нейтрального статусу України, проти приєднання до будь-яких військових блоків. Виступаючи з позицій активного нейтралітету, Україна здатна належним чином захищати національні інтереси та відігравати роль реального фактора стабільності у Європі та світі. «Зелені» виступають за створення європейської системи колективної безпеки, базованої на несилкових чинниках. «Зелені» виступають за беззастережне дотримання положень Конституції про неможливість постійного розміщення іноземних військ на території України. «Зелені» виключають можливість пролонгації терміну перебування російського Чорноморського флоту в Україні [6, с. 5].

Отримавши прихильність багатьох людей і маючи сумний досвід виборів 1994 року, Партія зелених бере участь у парламентських виборах 1998 року. Багато партій, які брали участь у виборах, не вважали за суперника Партію зелених, але вони помилялися: «зелені» пройшли до парламенту. 31 березня 1998 року за Партію зелених України віддали свої голоси 1 444 264 виборці, «зелені» одержали 19 депутатських мандатів [7, с. 43].

Пройшовши до парламенту, вони почали активно виконувати свою програму. Одне з основних завдань, закриття Чорнобильської АЕС, було виконано за активною діяльністю парламентської фракції ПЗУ 15 грудня 2000 року. Закони України, що прийняті в цілому і вступають в силу: «Про мораторій на проведення суцільних рубок на гірських схилах в ялицево-букових лісах карпатського регіону», «Про планування і забудову територій», «Про перевезення небезпечних вантажів», «Про захист населення від інфекційних хвороб», «Про ратифікацію Об'єднаної конвенції про безпеку поводження з відпрацьованим паливом та про безпеку поводження з радіоактивними відходами», «Про радіочастотний ресурс України», «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», «Про захист населення і території від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру», «Про внесення змін до деяких законів України щодо стимулювання розвитку вітроенергетики України», «Про зону надзвичайної екологічної ситуації», «Про Загальнодержавну програму поводження з токсичними відходами», «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000 – 2015 роки», «Про внесення змін до Водного кодексу України», «Про курорти», «Про фізичний захист ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання», «Про ратифікацію Поправки до Монреальського протоколу про речовини, що руйнують озоновий шар», «Про ратифікацію Договору про всеосяжну заборону ядерних випробувань», «Про об'єкти підвищеної небезпеки», «Про затвердження Державної програми охорони та відтворення Азовського та Чорного морів» [8, с. 50].

«Зелені» беруть участь у президентських виборах в 1999 році, висунувши свого лідера Віталія Кононова кандидатом у президенти України. Віталій Кононов свідомо йшов на поразку, прагнучи своєю участю піднести авторитет партії як повноцінного та потужного учасника політичних процесів [9, с. 2].

Маючи в активі чотири роки парламентської діяльності, «зелені» брали участь у багатьох виборах до парламенту. Брали участь у президентських виборах 2004 року, а також у парламентських виборах 2006 року до Верховної Ради. Тоді два основні ворогуючі блоки не дозволили ввійти до парламенту «зеленим». Політична сила з сімнадцятирічною історією, озброївшись величезним досвідом і знаннями, українські «зелені» приймають рішення про самостійну участь своєї політичної сили в виборах до Верховної Ради 30 вересня 2007 року.

Затвердивши на з'їзді програму, відзначили, що, незалежно від результатів виборів, «зелені» послідовно й на всіх рівнях будуть робити все необхідне для захисту навколишнього середовища й прав людини. З цього приводу голова ПЗУ Володимир Костерін відзначив: «Без участі “зелених” у парламенті не зміниться екологічна ситуація в країні. І стабільність, і справедливість – ніщо, якщо немає екологічної безпеки. Наша мета – екологічна безпека» [10, с. 5].

Природоохоронна політика в Україні повинна стати пріоритетним напрямком державної політики, вважає Партія зелених України. Останнім часом у країні спостерігається погіршення екологічної ситуації за всіма показниками. Тому новий уряд повинен приділити особливу увагу вирішенню саме екологічних проблем. З огляду на формування уряду на основі партійної приналежності, Партія зелених України вважає, що кожне профільне міністерство повинне якісно виконувати покладені на нього функції, тим самим підкріплюючи політичну відповідальність професіоналізмом. Відповідно, Міністерство охорони навколишнього природного середовища повинно докласти всіх зусиль для забезпечення належної екологічної безпеки українських громадян. Виступаючи за системний підхід у державному управлінні, ПЗУ вважає, що увага нового уряду повинна бути зосереджена на взаємозв'язок екології й економіки. Тому проведення успішних економічних реформ можливе тільки в тому випадку, коли при цьому не наноситься шкода навколишньому середовищу, – економічно вигідно лише те, що екологічно доцільно, переконані «зелені» [11, с. 3].

Таблиця 1 – Історія Партії зелених України (хронологічна таблиця)

1987 р.	Створення Української екологічної асоціації «Зелений світ»
1990 р., квітень	Проголошення створення Партії зелених України
1990 р., вересень	I (установчий) з'їзд Партії зелених України
1991 р., травень	Реєстрація Партії зелених України Міністерством юстиції СРСР
1991 р., серпень	II з'їзд Партії зелених України (Тернопіль)
1991 р., вересень	Партія зелених разом з іншими демократичними силами України виступила проти ГКЧП

1992 р., жовтень	III з'їзд Партії зелених України. Прийняття нової Програми і Статуту Партії зелених України. Головою Партії зелених обрано Віталія Кононова
1993 р., грудень	IV з'їзд Партії зелених України (Ірпінь). Затвердження передвиборної платформи Партії зелених України на виборах до Верховної Ради (березень, 1994)
1994 р., січень	Збори Ради Федерації зелених партій Європи (Відень). Партію зелених України прийняли до складу Федерації дійсним членом
1995 р., жовтень	V з'їзд Партії зелених України (м. Київ). Затвердження Статуту Партії зелених України в новій редакції
1996 р., березень	3 ініціативи Партії зелених було створено Консультативну раду політичних партій при Верховній Раді України
1996 р., червень	I Конгрес Федерації зелених партій Європи (Відень)
1997 р., жовтень	VI з'їзд Партії зелених України (Київ). Затвердження передвиборної програми Партії зелених, затвердження списку кандидатів у депутати Верховної Ради України
1997 р., грудень	На ювілейному X з'їзді Української екологічної асоціації «Зелений світ» була підтримана участь Партії зелених на виборах до Верховної Ради і її передвиборна програма
1997 р., грудень	Партія здала до Центральної виборчої комісії підписні листи з понад 500 тисячами підписів
1998 р., 31 березня	ПЗУ – партія парламентського типу
1999 р., 22 травня	Перший етап VII з'їзду ПЗУ в Києві, висунення Віталія Кононова кандидатом у Президенти України
1999 р., 27 листопада	Другий етап VII з'їзду ПЗУ в Києві, підведення підсумків президентської кампанії Віталія Кононова
2000 р., 30 вересня	VIII (позачерговий) з'їзд ПЗУ в Києві
2001 р., 26 жовтня	Перший етап IX з'їзду ПЗУ в Києві
2002 р., 20 січня	Другий етап IX з'їзду ПЗУ в Києві
2003 р., 1 березня	X (позачерговий) з'їзд ПЗУ в Києві
2004 р., 24 липня	XI з'їзд ПЗУ в Києві, висунення Віталія Кононова кандидатом у Президенти України, переобрання заступників Голови, обрання Почесного Голови ПЗУ – Клавдії Холявенко

2006 р., 1 січня	За даними Секретаріату ПЗУ, зареєстровано 27 обласних організацій. Зареєстровано та працює 673 місцевих організацій. Членами партії є 70 065 людей
2006 р., 4 серпня	XIV з'їзд ПЗУ. Обраний Головою Партії зелених України Костерін Володимир Олександрович
2006 р.	Партія зелених бере участь у виборах до Верховної Ради
2007 р., 30 вересня	ПЗУ бере активну участь у виборах до парламенту

ЛІТЕРАТУРА

1. Зареєстровано ще одну партію. Партію зелених України // Рад. Україна. – 1991. – 30 травня.
2. Партія зелених України. Маніфест, статут, програма. – К., 1994. – 19 с.
3. Базів В.А. Політичні партії в незалежній Україні. Генеза і типологія. – Львів: Світ, 1999. – С. 45.
4. Глобудський О. Партія зелених України: спроба аналізу / О. Глобудський, Я. Павловський, О. Шевчук. – К.: Вид. дім «Км. Академія», 2004. – С. 117-128.
5. Діти сонця: Присвячується 15-й річниці Партії зелених України (1990 – 2005) / М. Бондаренко (ред.). – К., 2005. – С. 150-165.
6. Виборча програма Партії зелених України: Вибори – 2006 // Хрещатик. – 2006. – 14 лютого. – С. 5.
7. Беляков О. Партія зелених України. Нотатки після установчого з'їзду // Рідна природа. – 1990. – № 4. – С. 42-44.
8. Москвін С. Як Партія зелених України виконує свою виборчу програму // Віче. – 1999. – № 10. – С. 49-63.
9. Партія зелених України висунула свого лідера кандидатом у президенти (В. Кононов) // Закон і бізнес. – 2004. – 31 липня. – С. 2.
10. Бітне О. Партз'їздівська хроніка // Урядовий кур'єр. – 2005. – 11 жовтня. – С. 5.
11. 34 пункти від Партії зелених України, що забезпечать процвітання країни: Вибори – 2006 // Київ. правда. – 2006. – 23 лютого (зелений кур'єр). – № 5. – С. 2.
12. Статут Партії зелених України: Проект // Літ. Україна. – 1990. – 19 липня. – № 29.

И.Г. Коваленко

Историческое развитие Партии зеленых в независимой Украине

В статье делается попытка проанализировать историческое развитие Партии зеленых в независимой Украине, ее активное участие в выборах в Верховную Раду и на Президентских выборах, влияние Партии зеленых Украины на формирование экологической сознательности украинцев, призывы «зеленых» к существующему правительству относительно защиты окружающей среды и прав человека.

I.G. Kovalenko

The author of the article aims to analyse historical development of Party Green in independent Ukraine. Its active voice in the Supreme Soviet and Presidential vapory. Influence of Party Green of Ukraine on forming of ecological consciousness of Ukrainians. Appeals «Green» to the existent government, in relation to defence of environment and human rights.

Стаття надійшла до редакції 06.03.2008.